

ملکه و کودتا

به کارگردانی پل الستون

ملکه و کودتای یکی از آخرین مستندهایی است که درباره الیزابت دوم ساخت شده است. در خلاصه داستان این فیلم که برای شبکه چهار دولتی انگلستان ساخته شده، آمده است: «در سال ۱۹۵۳ ملکه الیزابت که اخیراً تاج گذاری کرده بود، ناخواسته در حمله‌ای مخفیانه به دموکراسی ایران مورد استفاده قرار گرفت.» از همین یک خط می شود فهمید که چطور در این فیلم، یکی از شنیع ترین رفتارهای الیزابت دوم سفیدشویی می شود. ساخت این مستند همزمان است با خارج شدن بعضی از اسناد طبقه‌بندی‌شده کودتای آژاکس که باعث شد فیلم دیگری به نام «کودتای ۵۳» هم ساخته شود؛ فیلمی که در دوره قبلی جشنواره حقیقت به نمایش درآمد. ایندپندنت انگلیسی موضوع فیلم را مرور خاطرات یک دوران قدرتمند در روابط خارجی بریتانیا معرفی می کند.

به عبارتی این هم یکی از فیلم‌هایی است که درباره افول امپراتوری انگلستان ساخته شده و نشان می دهد که روی کار آمدن الیزابت دوم، همزمان با این دوره افول است. این نوشته ایندپندنت هم نوع برگزاری کودتای ۲۸ مرداد را اولین نشانه افول قدرت انگلستان قلمداد می کند، چون نتوانست آن را به‌تنهایی انجام دهد. کودتایی که به تعبیر این نوشته «تحت نفوذ و دستور MI۶ و سازمان سیا، محمدرضا پهلوی، به جای محمد مصدق، به‌عنوان سنگری در برابر اتحاد جماهیر شوروی و حفظ منافع نفتی غرب، جایگزین شد.» این متن اضافه می کند: «پیامدهای این عملیات هنوز هم امروز احساس می شود، از غزه تا یمن، دنباله‌ای از خونریزی و بدبختی که نزدیک به ۷۰ سال به طول انجامید.» و به این شکل همچنان تلاش دارد جنبش‌های رهایی‌بخش از سلطه استعمار را نامشروع جلوه دهد و کودتا را به دلیل اینکه در برآیند نهایی، نتیجه‌ای جز آنچه که هدف اصلی برگزارکنندگاناش داشته محکوم می کند، نه به دلیل نفس سلطه‌جویانه آن. نویسنده مطلب ادامه می دهد: «مستند جدید براساس کار دو مورخ بریتانیایی، پروفیسور «های ریچارد آلدریچ» و «زوری کورمیک» ساخته شده است که در آرشیو ایالات متحده برای یافتن

الیزابت: ملکه، همسر، مادر

به کارگردانی پیتر هیگینز

کم‌وبیش همه می دانند که معنی خلاصه داستان، آن هم وقتی قرار است در دانشنامه درج شود چیست. باید یک روایت بی طرفانه و موجز از اثر ارائه شود تا مخاطب آن خواندن آن به‌طور کلی بفهمد با چ‌نوع اثری مواجه خواهد شد. حالا به خلاصه داستان این فیلم در سایت مرجع imdb توجه کنیم؛ «روایتی لذت‌بخش و صمیمی از ملکه الیزابت که نزدیک‌ترین افراد به او گفته‌اند. مصاحبه‌های نادر با همسرش، شاهزاده اندرو، دوک یورک ونوه‌هایش، شاهزاده ویلیام و شاهزاده هری، حکایت‌های خصوصی را در مورد ملکه الیزابت نشان می دهد؛ از جمله اینکه چطور ملکه الیزابت بزرگ شد، ازدواج کرد و یک مادر بزرگ دوست‌داشتنی شد. این فیلم با دسترسی بی‌نظیر به کاخ باکینگهام و کلارنس هاوس و همچنین ارائه مطالب خصوصی که قبلاً دیده نشده بود، یک مکاشفه کامل درمورد الیزابت واقعی «همسر، مادر و مادر بزرگ- و همچنین طولانی ترین ملکه است.» همچنان ملکه الیزابت دوم گفت‌وگوی مستقیم با رسانه‌ها را کسر شأن خودش می داند، حتی سفارشی سازمانی که برای مدح از او و به‌دستور خودش به کاخ باکینگهام آمده. او تا روز مرگش این قاعده را حفظ کرد. در این مستند هم‌دوربین سراغ سایر اعضای خاندان سلطنتی می رود نه خود الیزابت؛ آن هم با اینکه موضوع فیلم الیزابت است. آآن تیچمارش، راوی فیلم، بخش زیادی از برنامه را در راهروهای خانه‌های سلطنتی می گذراند. او به کاخ باکینگهام می رود تا با شاهزاده اندرو گپ بزند و اندرو می گوید اینجا جایی بود که آنها کریکت و فوتبال بازی می کردند. این یک دوران کودکی کاملاً عادی بود، البته، درست مثل دوران کودکی دیگران. آآن هم مثل همه می خندد. سرش را تکان می دهد و دست‌هایش را با تحقیر و ناراحتی به‌هم می زند. نویسنده گاردین درباره این صحنه نوشته بود که با دیدنش دچار حالت تهوع شده است. این نهایت تلاش اعضای کاخ سلطنتی است که ثابت کنند رانت و امتیاز ویژه‌ای نسبت به باقی مردم

اسناد منتشرشده توسط وزارت امور خارجه جست‌وجو می کنند. کودتا لحظه‌ای مهم برای روابط خارجی بریتانیا بود. اگر سال‌های پایانی جنگ جهانی دوم و پیامدهای آن، قبلاً ثابت نکرده بود که امپراتوری بریتانیا به پایان رسیده است، کودتای آژاکس این کار را کرد؛ چراکه این کار بدون حمایت آمریکا دیگر امکان پذیر نبود. اگرچه این طرح توسط کلمنت آتلی آغاز شد، اما پس از انتخاب مجدد چرچیل در سال ۱۹۵۱، او آن را ادامه داد.» در این مستند اشاره می شود که حتی خود محمدرضا شاه هم به آنها اعتماد نداشته؛ چراکه نقش انگلستان را در سقوط سلطنت پدش به یاد می آورد. او چمدان هایش را بسته بود و می خواست از ایران برود و حکومت را به محمد مصدق وا بگذارد، اما تلگراف‌های ملکه به مامور او در ایران، نهایتاً محمدرضا شاه را مجاب کرد که به حکومت برگردد. نقش مستقیم ملکه در این کودتا غیرقابل انکار است؛ گرچه این مستند نهایت تلاشش را می کند تا او را هنگام این تصمیم، رهبری جوان نشان بدهد که تحت‌تاثیر تصمیم نیروهای امنیتی‌اش قرار گرفته است. این اما همه ماجرا نیست و حتی دولت انگلستان هم در چنین پروژه‌هایی، تابع بخش ثابت حکومت، یعنی سلطنت است.

یک ملکه تاج گذاری می کند

به کارگردانی کریستوفر فرای

الیزابت دوم در سال ۱۹۵۳ تاج گذاری می کند و کریستوفر فرای مستند بسیار پرخرج و باشکوهی درباره این مراسم می سازد. در سال ۱۹۳۷ پرنسس الیزابت ۱۱ ساله، شاهد تاج گذاری پدرش، پادشاه جورج ششم، در مراسمی مفصل بود و ۱۶ سال بعد در ۲ ژوئن ۱۹۵۳، تاج گذاری رسمی خود او برگزار شد. کریستوفر فرای یکی از مشهورترین نمایشنامه‌نویسان قرن بیستم بود که ابداعات کلامی خیره کننده‌اش باعث شد بسیاری او را شکسپیر زمان خود بابت شاعرانگی و شوخ طبعی‌اش بدانند. نمایشنامه‌هایی مانند «خانم برای سوختن نیست»، «زهره مشاهده شد» و «تاریکی به اندازه کافی روشن است»، به آثار کلاسیک مدرن تبدیل شده‌اند. البته حضور فرای تنها امتیاز این فیلم نیست. این بلندترین فیلم مستندی بود که تا آن زمان با تکنیک تکتی کالر فیلمبرداری شد؛ یک تکنیک رنگی بسیار گران قیمت. لارنس اولیویه، هنرپیشه بسیار معروف آن دوران، روایتگر این فیلم است. او این روایت را در ماه مه ۱۹۵۳ از قبل ضبط کرد زیرا مراسم تاج گذاری، قبل از روی دادن در واقعیت، برایشان شناخته شده بود. این باعث شد که فیلم تاج گذاری تقریباً بلافاصله پس از فیلمبرداری آن در دوم ژوئن ۱۹۵۳ منتشر شود. در برخی منابع غربی مثل دانشنامه ویکی‌پدیای انگلیسی اشاره شده که این مستند جزء پرفروش ترین آثار دوران خودش بود، حال آنکه چنین چیزی درست نیست و اساساً این فیلم اکران محدودی در خود انگلستان داشت. با این وجود، «یک ملکه تاج گذاری می کند» نامزد جایزه اسکار بهترین فیلم مستند بلند شد و اولین برنده جایزه گلدن گلوب بهترین فیلم مستند را برد. فیلم «پیروزی اراده» که لنی فیشرال آلمانی آن را درباره حزب نازی و البته شخصی آدولف هیتلر ساخته بود، هنوز یکی از مهم‌ترین و شاخص ترین آثار تاریخ سینما است و با اینکه آلمان نازی جزء برندگان جنگ نبود و همواره به‌عنوان یک قاتل و جانی شمات می شود، این فیلم را در سرتاسر دانشگاه‌های سینمایی دنیا به هنرجویان این رشته تدریس می کنند. با این حال فیلم «یک ملکه تاج گذاری می کند» که با بالاترین امکانات و بهترین عوامل ساخته شد، نتوانست جایگاهی مثل

جشن کودکان در کاخ

به کارگردانی کلر پوپاول و بن وارویک

میهمانی کودکان در کاخ، رویدادی بود که توسط پیتر اورتون از تلویزیون بین‌المللی هنسون Hit Entertainment یک شرکت سرگرمی کودکان بریتانیایی-آمریکایی بود که در سال ۱۹۸۲ تشکیل شد) و دیوید جانستون از DJI consult ترتیب داده شد و در باغ کاخ باکینگهام در ۲۵ ژوئن ۲۰۰۶ به افتخار هشتادمین سالگرد تولد ملکه الیزابت دوم برگزار شد. باغ کاخ باکینگهام، یک پارک خصوصی بزرگ است که به محل اقامت پادشاه لندن متصل می شود. در این مراسم که موضوع آن ادبیات کودک بریتانیا بود، ۲ هزار کودک و هزار بزرگسال که از طریق رای گیری سراسری انتخاب شدند، شرکت کردند. در بدو ورود، همه میهمانان یک حباب بنفش با تنقلات که توسط جیمی الیور تهیه شده بود دریافت کردند. به همین مناسبت، محوطه کاخ به صحنه‌هایی از کتاب‌های کودکان، از جمله مکان‌هایی مانند چوب صد هکناری، با ۸۰ شخصیت لباس پوشیده و مدلی از BFG که پشت یک پیانوی بزرگ نشسته بودند، تبدیل شد. محوطه همچنین گوشه‌ای برای نویسندگان داشت، جایی که نویسندگانی مانند جی کی رولینگ، فیلیپ پاولمن، اریک هیل و ریچموند بریگز از روی کتاب‌های خود می خواندند و به مارجان امضا می دهند. این جشن تولد ۸۰ سالگی ملکه بود که در واقع با دو ماه تاخیر برگزار شد. بخش این برنامه از ساعت ۷:۳۰ بعدازظهر از بی‌بی سی آغاز شد و با تصاویری از ستارگان بزرگی که اعلیحضرت در طول ۷۰ سال سلطنت خود ملاقات کرده بود، از جمله فرانک سیناترا، جینفر لویز، مرلین مونرو و بیتلز آغاز شد. اعضای خانواده سلطنتی به همراه جورج و شارلوت که در ردیف جلو در با کس سلطنتی نشسته بودند و پرچم‌های یونین جک را تکان می دادند. پس از ادای احترام به تئاتر موزیکال، افراد مشهوری از جمله دنیل کریگ و میشل اوباما ادای احترام کردند. همچنین پیامی از سوی ملکه وجود داشت که می گفت از سال خدمت خود به کشور «پشیمان» نیست. بعدقبل از اجرای هانس زمر، یک پیام ویدئویی از سردیود آنتیرو نمایش داده شد که سلطنت را به خاطر اقداماتی که برای محافظت از

محیط زیست و تنوع زیستی روی کره زمین انجام داده است، تحسین کرد. با پخش تم سریال سیاره زمین ۲ آنتیرو، پیام‌هایی از ملکه پخش شد که در مورد محیط زیست صحبت می کرد. یک لحظه احساسی از سرالتون جان هم‌رقم خورد که شخصاً ظاهر نشد، اما نسخه‌ای از آهنگ تو را خواند که به پادشاه تقدیم شده بود. بعد هواپیماهای بدون سرنشینی عبور کردند با این پیامی که روی آن نوشته شده بود: «خانم متشکرم.» به‌سختی می توان جشن تولدی در این ابعاد و تا این اندازه پرخرج در طول تاریخ سراغ گرفت، آن هم برای پیرزنی ۸۰ ساله که می‌خواهد خاطرات کودکی‌اش را مرور کند و تولدش روز فرخنده‌ای برای کودکان بسیاری در انگلستان یا احتمالاً سراسر دنیا باشد. کسانی که سال ۲۰۰۶ در این مراسم شرکت کرده‌اند، همه امروز بزرگسالانی هستند که وارد اجتماع شده‌اند. ملکه و همسرش هم جزء بازیگران این مراسم بودند که در نقش‌های واقعی خودشان ظاهر شدند. سناریوی این جشن و برنامه تلویزیونی را دیوید وود نوشته که متولد ۱۹۴۴ در انگلستان است و به‌عنوان بازیگر و نویسنده شناخته می شود.

